

**Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet**

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
15/1053

Vår referanse:
201501317-19 008

Sted, Dato
Oslo, 18.06.2015

HØRINGSSVAR - NOU 2015: 4 TAP AV NORSK STATSBOGERSKAP

Politidirektoratet viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets (BLD) høringsbrev av 27. mars 2015 om NOU 2015:4 Tap av norsk statsborgerskap.

Utredningen ser på hvilke muligheter lovgiver har for å innføre regler om tap av statsborgerskap, der en statsborger opptre sterkt til skade for statens vitale interesser eller frivillig har tjenestegjort i en fremmed militær styrke. Videre anbefales det i utredningen hvilke regelverksendringer som bør gjøres.

Politidirektoratet har forelagt høringen for underliggende instanser. Vi har mottatt uttalelser fra Politihøgskolen (PHS), Asker og Bærum politidistrikt, Politiets utlendingsenhet (PU) og Kripas, som følger vedlagt i kopi.

Politidirektoratet har følgende merknader:

NOUens kap. 9 Bør det innføres regler om tap av norsk statsborgerskap?

Innenfor det rettslige rammeverket som følger av Grunnloven og internasjonale konvensjoner som Norge er forpliktet til, er det rettslig adgang til å vedta regler om tap av statsborgerskap ved tjenestegjøring i fremmed militær styrke eller ved skade på nasjonens vitale interesser. I utredningen drøftes det hvorvidt det bør innføres slike regler. Utvalget anbefaler at det gis regler om tap av statsborgerskap for den som sterkt har skadet nasjonens vitale interesser, men ikke som en konsekvens av tjenestegjøring i fremmed militær styrke som sådan.

Politidirektoratet er av den oppfatning av det bør innføres regler om tap av statsborgerskap ved skade på nasjonens vitale interesser. Direktoratet slutter seg dermed til uttalelsene fra Kripas, PU og Asker og Bærum politidistrikt, som er positive til forslaget. Vi har merket oss at PHS er av den oppfatning at det er grunnlag for å tvile på hensiktsmessigheten og effekten av forslaget, og at dette derfor ikke bør følges opp.

Politidirektoratet mener at det er hensiktsmessig å åpne for tap av statsborgerskap i slike tilfeller, selv om den forebyggende effekten ifølge utredningen antas å være begrenset. Vi vil særlig fremheve hensynet til samfunnets behov for å beskytte seg mot enkeltpersoner gjennom fysisk utestengelse fra landet, og behovet for en gjengjeldelse mot rystende og

Politidirektoratet

POD
Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post:
politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Giro:
www.politi.no

illojale handlinger mot landet. Etter vår vurdering vil tap av norsk statsborgerskap være en relevant og passende reaksjon i slike tilfeller ved at vedkommende ikke lenger får tilgang til de gode norske statsborgerskap innebærer, herunder rett til innreise og opphold på norsk territorium.

Det fremgår av utredningen at man kan risikere at personene som fratras statsborgerskapet vil være vanskelig å returnere til sitt andre hjemland, og at de blir værende i Norge på ubestemt tid. Direktoratet bemerker at dette er en problemstilling som kan tenkes å oppstå i noen tilfeller, slik det også er ved utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser i medhold av utlendingsloven. Etter direktoratets oppfatning er dette likevel ikke et viktig argument ved vurderingen om det bør gis generelle regler om tap av statsborgerskap.

NOUens kap. 10 Hvordan bør regler om tap av statsborgerskap utformes?

Hvilke handlinger bør omfattes?

I utredningen anbefales at tap av statsborgerskap knyttes til terrorbestemmelsen i straffeloven av 2005 § 131, samt reglene om forbrytelser mot statsstyret som kan lede til fengsel i 21 år i straffeloven av 2005 kapittel 17 og reglene om folkemord, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten som kan lede til fengsel i 21 år eller mer i straffeloven av 2005 kapittel 16. Politidirektoratet har ingen merknader til dette. Vi er kjent med høringsuttalelse av 8. juni 2015 fra Det nasjonale statsadvokatembetet, hvor denne problemstillingen synes ivaretatt.

Hvem bør omfattes?

Politidirektoratet støtter forslaget til målgruppe for bestemmelsen, herunder at det ikke sondres mellom hvordan statsborgerskapet i sin tid ble ervervet, at mindreårige ikke kan fratras statsborgerskapet og at det ikke oppstilles noen tidsbegrensning i adgangen til å tilbakekalle statsborgerskapet.

Kripos bemerker i sin uttalelse (under punkt 4) at statsborgerlovgivningen åpner for tap av statsborgerskap gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger mv., men at tap av statsborgerskap i forvaltningssporet etter det de kjenner til er en lite benyttet adgang i dag. Ifølge Kripos er det ikke sjelden at etterforskning innen deres saksfelt avdekker at statsborgerskap er tuftet på uriktige eller ufullstendige opplysninger gitt til utlendingsmyndighetene. Kripos påpeker at det er sentralt at man aktivt følger opp at spørsmålet om tilbakekall vurderes i forvaltningssporet, og viser til at mistanke for krigsforbrytelser mv. kan bli kjent lenge etter at norsk statsborgerskap er ervervet, og at etterforskning i slike saker vil kunne pågå over lang tid. Politidirektoratet støtter uttalelsen fra Kripos. Vi vil understreke at tap av norsk statsborgerskap på dette grunnlaget knytter seg til forhold som ligger tidligere i tid enn tidspunkt for innvilgelse av norsk statsborgerskap.

Hvordan kan statsborgerskapet tapes?

Det følger av utredningen at tap av statsborgerskap for den som har skadet statens vitale interesser må anses som straff og at dette innebærer at tap av statsborgerskap i slike tilfeller må skje for de ordinære domstoler, ikke gjennom administrative beslutninger.

Politidirektoratet ser at tungtveiende hensyn taler for domstolsbehandling av spørsmålet om tap av statsborgerskap i slike tilfeller. Vi vil samtidig bemerke at en alternativ modell for administrativ beslutning med fordel kunne vært grundigere drøftet, i lys av erfaringene fra Storbritannia.

Direktoratet bemerker videre at domstolsbehandling vil kunne by på enkelte utfordringer, for eksempel knyttet til vurderingen av situasjonen ved en eventuell retur. Vi viser i den forbindelse til uttalelser i utlendingslovens forarbeider knyttet til spørsmålet om administrativ behandling eller domstolsbehandling i sak om utvisning, Ot. Prp. Nr. 75 (2006-2007) *Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)* punkt 15.6.6. Vi vil særlig fremheve følgende:

"Utlendingsforvaltningen besitter en erfaring og kompetanse med hensyn til å vurdere forhold i andre land, herunder om vedkommende kan risikere alvorlige overgrep ved retur, som verken aktor, forsvarer eller domstolene normalt har. Utlendingsforvaltningen har også det nødvendige apparat og kontaktnett for å verifisere opplysninger i utlendingens hjemland".

Direktoratet legger til grunn at spørsmål om utvisning vil bli vurdert av utlendingsforvaltningen når det foreligger rettskraftig dom om tap av norsk statsborgerskap.

Lovteknisk plassering og forslag til lovendringer

Politidirektoratet støtter de foreslåtte endringene i statsborgerloven og straffeloven 2005.

Forslag til ny § 26a i statsborgerloven er en "kan-bestemmelse" hvor det er opp til domstolene å avgjøre hvorvidt tap av statsborgerskap bør skje. Det fremgår av utredningen at domstolene som ledd i straffutmålingen skal foreta en forholdsmessighetsvurdering, hvor karakteren og alvorlighetsgraden av det straffbare forholdet må veies mot vedkommendes personlige og familiære forhold. Tap av statsborgerskap kan ilegges sammen med for eksempel fengsel, forvaring eller bot. Den samlede utmålingen av straff skal stå i et rimelig forhold til lovbruddet, jf. straffeloven 2005 § 29 annet ledd.

PU viser i sitt høringsinnspill til uttalelser i forarbeidene¹ til utlendingsloven om at det vanskelig vil fremstå som uforholdsmessig å fatte et vedtak om utvisning når det skal foretas en avveining opp mot grunnleggende nasjonale interesser. Ifølge PU tilsier hensynet til sammenheng i regelverket at dette også må gjelde ved vurderingen av tap av statsborgerskap og derfor bør fremgå av bestemmelsene om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold. Politidirektoratet slutter seg ikke fullt ut til uttalelsen på dette punkt. Etter vår oppfatning vil den forholdsmessighetsvurderingen som foretas ved tap av statsborgerskap være noe forskjellig fra vurderingen etter utlendingsloven § 126 tredje jf. annet ledd. Vi viser til at det etter statsborgerloven også må ses hen til hvilken annen straffereaksjon som ilegges sammen med tap av statsborgerskapet, samt at den samlede straffen må være innenfor rammen av straffeloven § 29 annet ledd, som nevnt ovenfor. Utvisning etter utlendingsloven § 126 annet ledd kan skje av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, og er ikke betinget av at vedkommende er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon. Vurdert opp mot grunnleggende nasjonale interesser vil hensynet til utlendingene og dennes familie vanskelig få gjennomslag i utvisningssaken. Direktoratet bemerker at utlendingsmyndighetene vil måtte foreta en selvstendig forholdsmessighetsvurdering i påfølgende sak om utvisning.

¹ Ot. Prp. Nr. 75 (2006-2007) *Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)* 15.6.3. Se også Prop. 141 L (2012-2013) *Endringer i utlendingsloven mv. (behandling av sikkerhetssaker)* Punkt 11, merknader til § 126.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Det fremgår av utredningen at tap av statsborgerskap vil være aktuelt i svært få saker. For de tilfeller der en person blir idømt tap av norsk statsborgerskap vil det, som påpekt i utredningen, påløpe kostnader knyttet til påfølgende sak om utvisning og uttransportering. Som PU påpeker i sin uttalelse er det viktig at arbeidet med å avklare identiteten startes så tidlig som mulig. De økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget anses å være begrenset.

Med hilsen

Knut Smedsrud
avdelingsdirektør

Kari-Grethe Stave
seksjonssjef

Saksbehandler:
Maren Vaagan
June Kristin Bellika

Vedlegg:

- Høringsuttalelse av 02.06.2015 fra Asker og Bærum politidistrikt
- Høringsuttalelse av 02.06.2015 fra Politihøgskolen
- Høringsuttalelse av 04.06.2015 fra Politiets utlendingsenhet
- Høringsuttalelse av 04.06.2015 fra Kripos med vedlegg